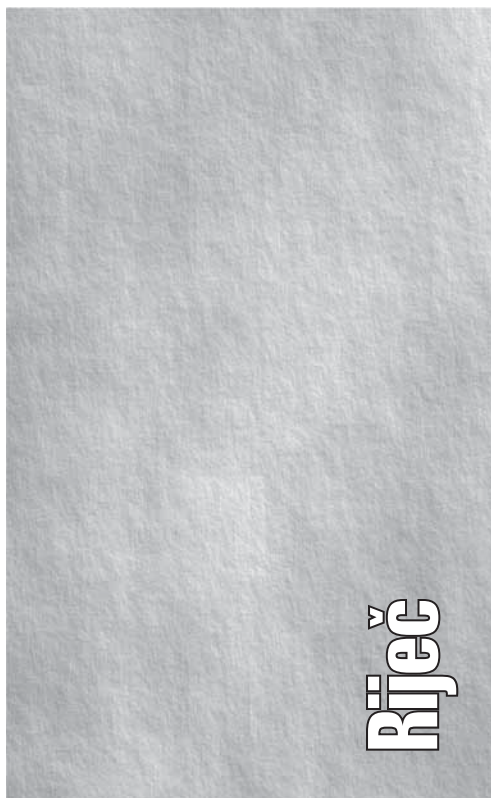

Mevludin Spahić

TRI PRIČE

LITICA

Odmicala je druga polovina sahata otkada se, pripijen uz stijenu, u očajničkom strahu, držao objema šakama za hrpave kamene izbočine okomite litice, uz koju se namjeravao uspeti. Dan je zamicao posljednjim titrajima svjetlosti na zapadnim vijencima planine, iza kojih su se plavile daljine i zujao život, čiji su zvuci dopirali do njega kao nešto što izmiče i čini ga očajnim, usamljenim i izdanim.

Udaljena slika života, kao bljesak dalekog svjetionika, postepeno je bljedila i nestajala sve više u tamnoj sjeni sumraka koji je puzaao, pokrivajući vidljivo okruženje. Gledao je desnim okom, glave okrenute udesno, dok mu je lijevo buljilo u sivilo kamena.

Smisao, odnosno besmisao zatečenog stanja već odavno je ustuknuo pred nakostriješenom panikom koja je odmicanjem vremena osvajala svijest, dok je nemoć u rukama i tupi bol u izmorenim i istegnutim mišićima, nadolazila kao bujica, koja svojim zaglušujućim šumom najavljuje razornu huku što će sve potopiti. Logična i racionalna razmišljanja sve su više zaklanjale haotične pomisli. Moguća ishitrena rješenja nametao je položaj njegovog tijela, koje je bilo nemoćno kao ptičje strašilo.

Već zamoreno tijelo i ukočene prste ruku pomagao je oslanjanjem vrhova planinarskih cipela na neznatna udubljenja. U trenutku kada se odvalio dio stijene kojom se uspinjao i koja se surva u ambis ispod njega, uz lomljivu i šum koji se uvećao niz klanac kao da je tog trenutka prohujala grupa ljutih demona, on se tek u posljednjem momentu, refle-

**MEVLUDIN SPAHIĆ:
TRI PRIČE
ATIF KUJUNDŽIĆ:
U CJELINI I POJEDINOSTIMA DUŽNICI SMO
PREMA SVOME GRADU, O SLIKAMA MEHMEDA
ALIĆA GLJIVE
NOVE KNJIGE**

ksom iskusnog penjača, uspio zakačiti i prilijepiti na ostru kosinu kamena.

Grozničavo je pokušavao odrediti razdaljinu sigurnijih ispupčenja i oslonaca koji bi mu pomogli da nastavi uspon ka vrhu i spasenju. Pogledom nije mogao uočiti što bi mu moglo pomoći da makne makar i korak naprijed, a obrušeni dio stijene onemogućavao mu je povratak. Više puta pogledom je pretražio i najmanju mogućnost napredovanja i uzvlačenja tijela, ali, kako je pouzdano otkrio samo glatku površinu okomitog kamena, mogao je samo očajnički ponavljati osmatranje. Krajičkom oka, koliko mu je dozvoljavao položaj tijela, zapazio je nekoliko metara ispod koraka usku pukotinu, iz koje je stršio čuprak sasušene glatke trave. Možda bi se u udubljenje mogli zavući prsti ukoliko bi se skliznuo tijelom, a hrapavost odjeće to spuštanje usporila! Tako bi se uspio zadržati i možda pronaći neku spasonosnu mogućnost izlaska iz tog položaja.

Pogledom je grozničavo tražio nešto za što bi se mogao zakačiti. Ali nije vidio ničega ohrabrujućeg za tu zamisao. Znao je, i sama težina tijela ubrzala bi klizanje, pretvorila ga u pad, i, zasigurno, ne bi uspio. Veliki razmak između njega i pukotine koju je ugledao smanjivao je izgled za spas. Izmorenim i odrvenjelim prstima zasigurno ne bi se uspio zakačiti za pukotinu i zadržati težinu tijela koje pada. Da bi pronašao lakšu stazu, prisjeti se da je prilikom uspinjanja išao lijevo i desno od sadašnjeg svog položaja. To ga još više obeshrabri. Zato konačno odustade od te namjere. Godine iskustva u alpinističkom penjanju, dok je iz podnožja vršio procjenu težine staze, ulijevale su mu sigurnost i obećavale da će se uspeti bez klinova i konopca. Ali sada, u ovom nepredviđenom položaju, poražavajuće se brisala svaka njegova zamisao.

Jedna zakašnjela crna ptica, kao simbol i nagovještaj smrti, proleprša blizu njega i graktanjem, kao surovim podsmijehom, podsjetiti ga na taj njegov bezizlazan položaj i nemoguć. Dode mu pomisao da je glasno prokune

i osjeti duboku zavist prema njoj. Gledao je kako jedan život lepršavo odmiče, dok je njegov bio prikovan uz stijenu rukom sudbine kao galijot za vesla.

Sada su mu i beznačajni detalji padali u oči kao jako bitni. Zapazi dva mrava kako trčkaraju lijevo i desno, kao da se razdragano igraju. Potom nestadoše u jednoj uskoj pukotini. Proprati pogledom i mrkog pauka, koji se na svom bjeličastom tankom užetu hitro spuštao naniže i nestao negdje ispod. Svi su nekuda odlazili, samo je on bio zaustavljen u pokretu. Prisilno. Pomisli kako ova litica ima simboliku životnog puta. Čovjek se uspinje kroz život i onda stane. Odatle naglo pada. I prvi korak u životu je prvi korak, ne naprijed, nego nazad. Prvi korak je, ustvari, prvi korak povratku. Čovjek nikamo ne ide. On se samo vraća. I on je krenuo sa tla. I tamo će se pouzdano vratiti. Iz zemlje je postao, Božjom voljom, i prirodno je i određenjem dato da se vrati svojoj prvobitnoj tvari.

Postoje mnogi putovi povratku. Njegov će biti letom. Toliko je tragao za novim, tražeći nedoživljeno. Sada je imao jedno od toga. Kao i za sve novo, dovoljno nepripremljen. Želio je dotaći vrhunce. Osvojeni vrhunci su samo izazov za nove uspone. A onda, ruka sudbine vrati te na mjesto koje nam svima pripada. Vрати te na početak. I shvatiš da si se samo uzaludno otimao zakonima zemlje. On je svoj početak voljom izabrao. Strese se od te pomisli i vjetrića koji mu je hladnoćom sušio ožnjeno čelo.

Uzaludno osvrtnje po glatkoj stijeni nudilo je samo beznadnost i preostalu snagu u tijelu činilo još slabijom. Negdje duboko dole još se raspoznao tok dubljeg potoka. Srce mu zaigra radošću i blijedom nadom. U mislima je brzo mjerio razdaljinu od ivice stijene u podnožju do obale potoka. Znao je da je, makar i neznatno sa visine na kojoj se nalazio, ta razdaljina koja je izgledala od metar – dva, dole na tlu mnogo veća. Ali, i to mu je davalo neku šansu da uspije. Očajnički počeo razmišljati o toj jedinog mogućnosti da se spasi.

Još je nekoliko puta premjerio pogledom i detaljno pretražio sve oko sebe, i najmanju mogućnost pomicanja tijela u sigurniji dio i nastavljanja uspona ili spuštanja po stijeni. Ocijenio je da ništa vidljivo ne obećava spas. Ponovo se okrenu jedinom mogućem izlazu i sudbonosnoj odluci. Na toj vratolomnoj visini potok se čuo kao vika iz dubine i sve se manje i nejasnije raspoznavao, stapajući se sa mrljom mraka koja se širila ispod njega.

Udahnu duboko. Nape preostalom snagom u tijelu svaki mišić i tetivu. Pogled usmjeri u zamišljenu tačku ispod sebe i odbaci se u tamni ambis sa samo jednom mislju! "Samo da pogodim u vodu, samo da po... Dole ga je čekao urlajući šum izlomljene vode, koji mu se munjevito približavao zagušujući sve drugo..."

SPAVAJUĆA SMRT

I

Blijedo svitanje na crti između zemlje i neba. Postepeno su zamirali krici i lajavi glasovi koje je raznosio noćni vjetar. Mračno ludilo stižavalo se, ubijeno tišinom jutra. Unao-kolo se širio smrad truhljenja. Izvukao se kao ranjena zvijer iz zamrlog naselja, vukući se umorno kroz visoku paprat sa koje se okapavala rosa i kvasila mu polugolo tijelo. Sva-ka tetiva i mišić bili su napeti i spremni uz-vratiti opasnosti koja je bila pritajena u gu-stom rastinju. Još uvijek je dolijetalo užareno kamenje iz neba i treskalo buktinjama, dime-ći i pržeći gustiš okoliša. Oštri vonj paljevine neprestano se širio i smetao disanju. Penjao se blagom kosinom crvenosmeđem kame-nju, koje se dizalo visoko prema tmurnim vi-sinama i zaklanjalo vidik i prostranstvo u ko-jem su živjele i lovile drugačije zvijeri, koje je on jednom zapazio kada se ispuzao na vrh i otkada je u sebi nosio neprestani strah od nji-hovog mogućeg dolaska. Dole ispod, kada se

osvrnuo, zapazio je mrtvu i gluhu sliku nase-lja u koje se pustoš ušetala i usmrtila sve živo u plemenu. Ljudi su umirali brzo, za nekoliko svitanja. Podmukla, nevidljiva neman je zati-rala i gušila tijela koja su malaksavala i pada-la, umirući, sa suženim i bjeličastim pospa-nim pogledima.

U noći koja je nestajala i posljednji va-pijući glas je zamro. On se nadom, kao jedi-ni preživjeli, spašavao bijegom prema otvo-rima u pećinama, bježeći ispred nevidljive i neobjašnjive bolesti. Na ulazu u jednu ka-menu pukotinu, riknuo je plemenskim urlik-om kojim su kidisali na zvijeri ili ljude slične sebi, goneći ih u čoporu iz njihovih prostora, u kojima su lovili i sabirali plodove zemlje. Time ih je želio istjerati, ako neka od zvije-ri ima u pećini, na čistinu na kojoj je mogao voditi borbu. Izbjeći skučenost ili zamku. Ur-lik ispuni šupljinu pećine i zamrije u njenim dubinama. Polahko krenu niz oštro kamenje u grotlo, u mrak, bježeći od svjetlosti i bole-sti, nadajući se, kada se vrati, da će ona već otići drugim prostorima i drugim svitanji-ma. Pomagao se kopljem, kojeg je zabadao i oslanjao se na njega, birajući mekša i ravnija mjesta na neravnom tlu. Povlačio se u dubi-nu, u mrak, instinktom, u sigurnost, a u plu-ćima mu je ponestajalo daha. Osjećao je drhtanje u rukama i nogama. Očni kapci kao da otežase. Spavalo mu se. Drhtavo i slabašno se nasloni na jednu kosu izbočinu na stijeni sa koje skliznu na vlažno ljepljivo tlo i zaspa bolesnim snom.

II

Sjedili su oko vatre koja je drhtala plame-nom i poigravala se tamnim sjenama. Dan je zamakao za udaljene vijence planine. Išče-zla je šarena slika doline, koju je polovila ri-jeka svojim treperavim odbljescima. Već treći dan ekipa koju je imenovao Zemaljski muzej, a sačinjavala su je tri člana i dva pomoćna radnika, vršila je ispitivanje i otkopavanje unu-trašnjosti jedne, tek otkrivene, pećine u ko-joj su se nalazili ostaci prahistorijskih trago-va života.

Vođa ekipe bio je Emir, šezdesetpetogodišnjak Emir, geolog, dobar poznavalac sedimentologije, paleontologije i petrografije, koji je doktorirao na "kvartnoj eri" tektonike, na temu o orogenezi i epirogenezi tla. Na Internacionalnom geološkim kongresu u Parizu, godinu dana poslije doktorata, imao je zapaženo predavanje iz te tematike, u kojem je iznio svoja naučna saznanja i stavove. Nije se nikada ženio jer za to nije imao vremena. Cijeli svoj život posvetio je nauci. Drugi član, mlađi tri godine, Seid, zoolog, bio je takođe odan nauci o bilju i životinjskom svijetu, te traganju za novim vrstama koje je proučavao. Oženjen pravnicom. Nije imao djece u braku. Treći od njih, bio je Momo, šezdesetsedmogodišnjak, arheolog. Više vremena i svog naučnog i radnog angažmana proveo je vani, u inozemstvu, sa međunarodnim ekipama, kao član na iskopavanjima nestalih civilizacija u Peru, Brazilu, Bliskom Istoku i Sjevernoj Africi. Ekspoziti koje su pronašli timovi u kojima je sudjelovao krase svojim bogatstvom i rijetkošću svjetske poznate muzeje. Žena mu je umrla mlada, od neutvrđene bolesti, nije se nanovo ženio. Ostatak ekipe činila su dva mladića koji su bili tu samo da pomognu u otklanjanju fizičkih prepreka kao i pažljivom prenošenju eventualno nađenih predmeta i njihovom slaganju u očekivani oblik i sadržaj, a po uputama naučnika koji su sačinjavali prvi dio ekipe.

Rezime njihovog trodnevnog rada i pronalaska, smirenim glasom predavača, ali sa uzbuđenjem u očima i gestama koje je ispoljavao izložio je Emir. Prethodno je ostavio plastično lonče iz kojeg je pio topli čaj od mješavine ljekovitih trava nakon večere, koju su pripremili mladići, pokazujući prstom na skelet, složen u drveni sanduk sa podlogom od piljotine, kojeg je imao namjeru zatvoriti.

"Dakle, gospodo, znate za izreku da je geologija šetnja po groblju zemlje. I ovaj skelet, kojeg smo otkopali iz tog groblja potiče iz kvartne ere u kojoj su, suviše je da napominjem, dominirala dva važna događaja u ra-

zmaku od dva miliona godina, što je u odnosu na ukupnu starost zemlje vrlo kratak period, a to je: galicijska katastrofa i evolucija ljudskog roda. Bila je bogata tektonskim i vulkanskim pojavama. Ta pomjerana i nabiranja tla galicijskih pojava sežu do te mjere, da je "kamen Boa", kako je nazvan taj blok granita, bio transportovan glečerskom rijekom stotinu i dvadeset kilometara, a bio je težak tri i pol hiljade tona. U početku, u vrijeme paleogena, klima je bila vrlo topla, a onda je temperatura počela da opada. To zahlađenje bilo je posebno izraženo za vrijeme miocena i pliocena, da bi ta klimatska katastrofa ovladala i okovala ledom Evropu. Zašto se ovo desilo ne znamo ni dan danas. O tome ima više mišljenja u naučnim krugovima. Šta je ovdje bitno? Bitno je to, gospodo, što mi prvi puta otkrivamo da je i na našem tlu živio prahistorijski čovjek – **paleantropus**, odnosno **Homo sapiens**. Nakon današnjeg premijeravanja i sumiranja svih podastrih dokaza koji su pred vama, sa sigurnošću mogu ustvrditi, ovaj dobro očuvani skelet održao se zahvaljujući hermetički zatvorenoj pećini. Tektonska nabiranja zemlje nekada davno na neki način su konzervirala ovaj prostor koji smo otkrili i otkopali. Dimenzije skeleta su oko stotinu osamdeset centimetara, uz karakteristiku da je tjeme lubanje, kao što vidite, izdignuto, a zapremina mu je hiljadu i pet stotina centimetara kubnih, uz to, obrvni luci nisu izraženi kao kod druge vrste **Sinathropusa pekinnensis**, dakle, lice mu je dosta nisko, a brada gruba i izražena i pripada grimaldskom tipu, odnosno mediteranskim ljudima "**sen su lato**" u nekom širem smislu, što ujedno potvrđuje tezu da je postojalo Panonsko more i mogućnost, odnosno dokaz pojave ovih bića na našem tlu. Ukratko, ovo naše otkriće dići će ugled u svijetu našem Zemaljskom muzeju, a i nama samim, kada ovo što smo pronašli prenesemo u vitrine našeg prostora i upoznamo javnost. Napominjem da smo imali sreće da ljudska gruba noga civiliziranog čovjeka nije zakoračila prije nas u prostor i

raznijela, odnosno zgazila ove vrijedne ostatke, blago i svjedočenje našeg naslijeđa iz daleke prošlosti. U to ime čestitam svima vama koji ste sudjelovali i pomagali u ovome našem važnom historijskom poduhvatu i to bi bila suština našeg izvještaja kojeg imam namjeru dopuniti sa mišljenjem poštovanog arheologa Mome. Očekujem da i on nešto kaže, pa prepuštam riječ njemu”, završi svoje kraće izlaganje, vrativši pogled, kojim se na trenutak bio zadržao na mladićima prema vatri koja je plamsala između šatora razapetih podno stjenovitog masiva planine.

Momo malo kašljucnu, opkruži pogledom ostale članove i očekujući njihovu pažnju, otpoče: “Ako se vratimo analizi ovoga skeleta i mjestu gdje je pronađen, nameću se neki zaključci, od kojih ću spomenuti sljedeće: prije svega, radi se o odraslom čovjeku u ranijem dobu formiranja sposobnosti da se bori za opstanak, o čemu govori obrađeni oštri kamen koji ima grubi oblik vrha strijele i koji je vjerovatno bio pričvršćen na neku motku u vidu koplja. Uzmemo li u obzir njegovu veličinu i veću težinu, konstatovat ćemo da nije mogao biti izbacivan iz luka.

Drugo, čovjek je zatečen sam u pećini, bez tragova o tome da je tu još neko boravio od čopora, odnosno kasnije organizovanijeg oblika ljudske zajednice, plemena. Ni-

kakvi tragovi, koje smo pomno pregledali ja i vi, uvažene kolege, ne upućuju na to da je ložena vatra. Nisu pronađeni ni ostaci drugih kostiju životinja ili ljudi, pa najvjerovatnije pećina nije služila za trajnije sklonište, odnosno neki oblik dužeg života ljudi u njoj. Postavlja se pitanje, odakle onda čovjek sam kada je u to vrijeme za njega bila sigurnost samo u zajednici – jer tada sami ljudi nisu mogli opstati? Možda se slučajno zatekao u pećini tragajući za hranom, možda je bio zarobljen ili izgubljen u tami ove špilje, odnosno, možda je pao u njenu dubinu i iz nje nije mogao više izaći. Nema tragova da je ubijen od nekog ili nečeg drugog, jer, kao što vidite, niti jedna kost mu nije polomljena, što bi upućivalo na borbu, odnosno stradanje nasilnim putem. Možda se dobrovoljno udaljio ili je bježao zbog nekog sukoba u plemenu? Možda je ovdje otjeran zbog neposlušnosti ili povrede pravila i ponašanja u plemenu? Možda je bio bolestan i tu se sklonio, jer nije mogao više da lovi, a bježao je da ne bude ulovljen? Možda, možda... ?? Malo toga možemo još pomenuti u našem izvještaju, a opet, gledajući objektivno, imamo toga i previše. Pojednostavljeno rečeno: imamo kostur čovjeka kojeg ćemo svrstati u teoretska objašnjenja, formirana i prihvaćena do sada od bezbroj naučnih stavova i te-

oretskih mišljenja, kroz duži vremenski period skupljenih na jedno mjesto kao historijsku naučnu pretpostavku razvoja naše planete i života na njoj. Jednim dijelom i mi ćemo se približiti uobličenoj omaglici koja danas sutra, novim naučnim dostignućima i pronalaznjima, može biti razmaknuta i dati nove, jasnije oblike nauci koja tretira ovu problematiku. Osim opisa lokacije i detaljnog opisa tragova, u našem radnom izvještaju, kojeg ću sutra ujutro prispojiti ostalom, ne bih ništa više dodao.”

Nakon ovoga, svi su još dugo iznosili svoja gledišta, primjedbe i mišljenja. Mjesec koji je isplovio na iskričavo nebo, okovano zvijezdama nagovijestio je lijep dolazeći dan.

Ostao je da svijetli nad tišinom koja je bila remećena samo šumom vjetra u visokim krošnjama borova. Emir se pridiže i krenu na počinak. Prvi koraci mu bijahu teški i umorni, kao da je se pridizao nakon teške bolesti, a bolest se tek useljavala u njegovo tijelo. Ponestajalo mu je daha dok je ulazio u šator na počinak. Osjećao je drhtanje u rukama i nogama.

Očni kapci kao da otežavaju. Spavalo mu se. Osjećajući neku čudnu slabost i drhtavicu, nasloni se na ivicu kreveta u šatoru, sa kojeg skliznu na tlo i usni bolesnim snom.

PEĆINA

Kroz magličasto svitanje dana i topljenje mraka bljedom svjetlošću po duvarovima sobe, Numan razazna prozirno uobličenu siluetu bića u ozračju aure zelenkaste sjene koje je stajalo u kutu prostorije i mehko-dopadljivim glasom prošapta riječi koje poplaviše pospani razum i dopriješe do upita: da li je čovjek koji sanja ili polubudan sluša izgovoreno iz prostora u kojem za trenutak ne bi ništa? Ta tanka nit, koja ga dijeli od potpunog svjesnog i pospano nesvjesnog, istopi se kao nit paučine otpuhana vjetrom. Prstima ruku protrlja oči i provjeri. Spusti pogled i zapa-

zi da sjedi u postelji neraspremljen. Uvjeri se da je budan. Sačeka još par trenutaka i polahko se pridiže na noge koje su trnule i drhtale. Noć je skoro probudio uz flašu mehke rakije, koju je pred svanuće iskapio. Pokuša, onako stojeći, srediti svoje misli. U ušima, kao odjek udaljene vike, odzvanjao mu je glas od maloprije: “O, Božji robe, ti što lutaš, pohodi pećinu i u njoj posti dane od džume do naredne džume. Spasi tijelo i dušu i upoznaj kušnju. Vрати se na stazu sa koje si skrenuo!”

“Alkoholissimus - Delirium tremens”, sjetiti se dijagnoze drugih, koju je u trijeznim trenucima čitao, iščekujući da je jednog dana i njemu kao neprolaznu tetovažu zalijepe na čelo. Možda je baš to. “Duboko si potonuo, Numane, duboko” - prošapta nijemim glasom u sebi. “Došao si do zida. Neprjelaznog”. Udari se u čelo otvorenom šakom i upita razum šta je sve mogao, a što nije uradio. Život je namotan na klupko. Još je malo ostalo životnog užeta. Da li ga brzo izmotati? Čime opravdati prolazak kroz prostor i vrijeme? Za porodicu bar nešto značajno uraditi? Porodica je rasturena. Za sebe? Kasno za početak. Za Stvoritelja? Za njegovu milost nikada nije kasno. Zaslužiti molitvom oprost i svijet na ahiretu. To jedino ima smisao u njegovom rastočenom razumu, grješnim uspomenama i iscrpljenom tijelu koje su iscijedile umorne noći. Možda je i ovo od maločas posljednja poruka za njegovo iskupljenje. Nada i put za spas njegove duše, kada je već tijelo propalo.

Vрати raštrkana sjećanja u doba djetinjstva i mladosti, kada je redovno klanjao namaze i išao u džumu, među ljude. Kasnije je više boravio među neljudima. Razočaranošću i slabošću duha odmetnuo se sa Iblisom u činjenje grijeha i posrnuće. Istina, tome je doprinijela i žena, koju je volio i sa kojom se rastavio. I djecu je odvela sa sobom negdje u svijet. Zauvijek pokidala veze. Vratiti se sebi i jedinom iskrenom prijatelju koji će pomoći da se tegobe ublaže. Vratiti se Božjoj stazi, koja nudi oprost. To je put koji mu je već utrt stopama i djelima njegove poštovane porodice iz koje

je potekao. Roditelji su mu živjeli i umrli kao vjernici, vrijedni poštovanja. Odužiti se njima, jer je on njihov plod.

Priđe ogledalu, zamagljenom od nalijepljenog dima i prašine, koje je visjelo na zidu bez svrhe, jer se već dugo nije ogledao u njemu, plašeći se da ne prepozna svoj moralni i fizički pad. Pređe dlanom i zagleda se u odraz lica koje je pokazivalo izgled za žaljenje. Tvrdio, povredljivo, bolnog grča i ispijenost. To je bio on, sve što ne vrijedi. Na njegovom licu je i njegova nutrina. Bespomoćnost. Usamljenost.

Dohvati britvicu i uobliču bradu što mu malo vrati dostojanstveniji izgled. Opra lice i začeslja kosu. Uključi trošni bojler, a u međuvremenu spremi sebi kahvu u rijetko upotrebljavanom posuđu jer je kahvu kojom je razbijao mahmurluk, najčešće pio u čaršiji.

Ovoga puta pijuci kahvu, razgleda i omirisava unutrašnjost sobe, iz koje je svuda izvirivala bijeda i smrad, truhlež starine, nečistoća i otpaci prošlosti. Osjećao je smrad brloga. Uzdahnu duboko, a u očima mu suza zamuti vid. Kasnije se okupa i uze abdest. Dok se uspravljao i nijetio sabah – namaz, osjeti kako mu tijelom struji neka nadmoć i olakšanje. Disanje mu je poprimalo normalni ritam. Imao je osjećaj da se vraća zdravlju poslije teške bolesti. Začudo, učenje i pravila namaza znao je kao da nikada nije ni prestajao klanjati, mada su protekle godine otkada je zadnji puta bio na sedždi. Podiže glavu prema Bogu i zanijeti.

Tuzlak Jasmin Begović, jedan od bezbrojnih čitalaca "Jutarnjih novina", ispijao je jutarnju kahvu u kafeu Korzo i čekao poslovnog prijatelja, sa kojim je trebalo da potpiše ugovor o zajedničkom ulaganju u lanac trgovina mesom, čitajući reportažni zapis novinara Mevludina Spahića pod naslovom "Duhovni putnik" iz Djevojačke pećine:

"Sredinom mjeseca oktobra, obilazeći širine i dužine i tragajući za prirodnim ljepotama ovoga dunjaluka, planinari M.S. (autor teksta) i njegova žena Rahima, skupa sa bra-

čnim parom Midhatom i Ajišom Korić, prilikom istraživanja i upoznavanja sa špiljama na području planine Konjuh, mada su mogli očekivati susret sa divljim zvijerima, medvjedom, vukom ili lisicom, bili su više nego iznenađeni kada su u Djevojačkoj pećini naišli na vrlo zanimljivog duhovnog putnika, bolje reći isposnika, predanog **salika** (mističnog hodočasnika stazama sufijske gnoze), koji je u svojoj duhovnoj i fizičkoj osami, daleko od ljudi, provodio heftu posta u mubarek mjesecu šabanu koji je prethodio ramazanu. Postio je, iftareći se samo vodom i hurmama.

Naime, nepoznati dobri čovjek, u razgovoru sa ovom malobrojnom ekspedicijom, upriličio je vrlo nadahnut filozofsko-religijski razgovor, iz kojeg smo ponijeli njegove napomene: da svi mi sjedimo na optuženičkoj klupi grješnih, da cijeli svijet samo prolazi kroz grijeh, da je ovozemaljski svijet samo svijet sjena onozemaljskog, da ljudi samo sanjaju, a bude se kada umru i da se mogu liječiti samo namazom. Da bi postigao unutar-nju realnost, jer ga je duhovni sunovrat ljudi žuljao kao mušica u oku, putevi srca su ga doveli u ovu pećinu, a inače je od Brčkog, da se u njenoj tmini pripremi za prosvjetljenje, svojim (unutarnjim okom) teozofijskim misticizmom i pećinskom tamom, koja ima simboliku granice između doticanja vanjskog i unutarnjeg, vječnog i prolaznog. Duhovni putnik se nada da će se ovdje otvoriti unutarnji putevi i staze bliže srcu i istinitije, a srce je najveća pregrada između dobra i zla, i približiti se molitvom srca i uma Milostivom, odnosno **ittihadu** (sjedinenju s Božanskim). Značaj pećine je u istini da je Poslanik Muhammed a.s. dobio Riječ u pećinskoj tami. Tama je svjedok svjetla.

Nakon njegovih uputa kroz vjeru i Kur'an, oprostili smo se od pobožnog čovjeka, koji u ibadetu i postu dočekuje mjesec ramazan, noseći saznanje da smo samo puki djelići od gromade zajedničke imenice čovjek, Božijeg namjesnika na zemlji, koji je upravo ostao iza nas."